

ДІЇ, ЩО ПОРУШУЮТЬ МАЙНОВІ ПРАВА СУБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

Гирко Діана Андріївна,

*магістр Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

Конституцією України кожному гарантується право на результати своєї інтелектуальної творчої діяльності, а порушення цього права тягне за собою встановлену законодавством юридичну відповідальність. Правопорушення в сфері авторського права і суміжних прав спричиняють нанесення великого збитку як правовласникам, так і економіці держави, престижу країни. Саме тому визначення дій, що порушують майнові права суб'єктів авторського та суміжних прав має як теоретичне, так і практичне значення.

Окремі аспекти порушення авторського права і суміжних прав досліджено у працях Р. Денисової, Т. Каралкіної, А. Кетрарь, Д. Позової, Ю. Симонян, О. Шакірової, О. Штефан та інших фахівців. Однак, комплексного дослідження присвяченого діям, що порушують майнові права суб'єктів авторського права та суміжних прав нам віднайти не вдалося.

Як слушно зазначила О. О. Штефан, у сфері авторських правовідносин правопорушник зазвичай не має на меті своїми діями безпосередньо порушити особисті немайнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав. У більшості випадків вони супутні при правопорушеннях, спрямованих на порушення виключних майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав [1].

Оскільки в статті 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [2] (далі – Закон) визначено види порушення авторського права і суміжних прав, зосередимо увагу на найпоширеніших діях, що порушують майнові права суб'єктів авторського права та суміжних прав.

Порушенням майнового авторського права чи суміжних прав є передусім будь-яке відтворення твору в будь-якій матеріальній формі і в будь-якій кількості примірників, починаючи від одного, без дозволу правовласника [3, 319]. У контексті вказаного правопорушення набуває актуальності проблема розповсюдження відтворених в особистих цілях творів з Інтернету, зокрема з поширенням файлообмінних мереж на базі торрент-трекерів [4, 34].

Ще одним видом порушення авторського права та суміжних прав відповідно до статті 50 Закону є піратство, під яким розуміється опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеогам і передач (програм) організацій мовлення [2]. Водночас термін «піратство» використовують в більш широкому розумінні, коли у повсякденному житті характеризують будь-які порушення авторського права та суміжних прав.

Одними з найпоширеніших порушень майнових прав інтелектуальної власності в Україні є піратство у сфері програмного забезпечення. Так, у результаті міжнародних досліджень стало відомо, що рівень піратства в Україні є одним із найвищих в Європі [5]. Крім того, за рівнем нелегального використання комп'ютерних програм в країнах Європи, Україну випереджають лише Молдова (90 %) та країни Закавказзя – Азербайджан (90 %), Вірменія (92 %) та Грузія (95 %) [6, 45].

У спеціальній юридичній літературі можна прослідкувати різні підходи до класифікації піратських дій. Так, наприклад, виокремлюють:

- піратство, що пов'язане з напівлегальним оприлюдненням об'єкта авторського і суміжних прав;
- піратство, яке пов'язане з підробкою об'єкта авторського і суміжного права;
- піратство, що знаходить прояв у незаконному розмноженні копій об'єкта авторського і суміжного права [7, 143].

У світовій практиці зустрічається також визначення різних форм піратства, зокрема воно може мати наступні форми:

- бутлегерство – несанкціонований звукозапис «живого» виконання або передачі організації мовлення;
- контрафакція – звукозаписи, що копіюються або розповсюджуються без дозволу, і мають упаковку, максимально наближену до оригіналу;
- безпосередньо піратство – звукозаписи, які копіюються або розповсюджуються без дозволу і мають упаковку, що відрізняється від оригіналу, а також компіляції записів різних виконань [7, 143];
- камкордінг – несанкціонований запис кінофільму під час його демонстрації в кінотеатрі на відеокамеру або інший записуючий пристрій з подальшим тиражуванням та продажем на оптичних носіях, або в Інтернеті [8, 138].

За оцінками Міжнародної асоціації кіновиробників, Україна посідає друге місце після Росії за рівнем камкордінгу [8, 138].

Поряд з терміном піратства часто використовують поняття контрафакції у сфері авторського права і суміжних прав. Зокрема Д. Позова надає наступне визначення: «контрафакція у сфері авторського права і (або) суміжних прав “опублікування, відтворення, зберігання, перевезення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп’ютерних програм і баз даних), фонограм, відеогам і програм організацій мовлення» [9, 135].

З метою уніфікації понятійно-категоріального апарату в сфері правового забезпечення захисту права інтелектуальної власності пропонуємо внести зміни до Закону України «Про авторське право і суміжні права» та на законодавчому рівні розмежувати поняття контрафакції та піратства.

Одним із найпоширеніших порушень авторського права та суміжних прав можна з впевненістю назвати плагіат, тобто оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [2].

Незважаючи на те, що плагіат належить до порушень особистих немайнових прав авторів, варто зауважити, що останній порушує також майнові права автора, зокрема, плагіатор може отримувати дохід від продажу, здавання в найм (оренду) твору тощо.

Останнім часом поширеними випадками став плагіат шляхом використання об’єкта авторського права як знаку для товарів та послуг, або ж самовільного використання плакатів з кадрами аудіовізуальних творів чи відтвореними зображеннями персонажів у приміщеннях магазинів, кафе, барів, ресторанів. Зокрема, відомими є випадки реєстрації знаків для товарів та послуг з порушенням авторського права. Як приклад наведемо рішення Солом’янського районного суду м. Києва 17 березня 2010 року, відповідно до якого було вирішено визнати свідоцтво України № 61687 на знак для товарів і послуг «Капітошка», що зареєстроване 15.05.2006 року Державним департаментом інтелектуальної власності, недійсним. Підставою прийняття такого рішення була позовна заява співавторів таких аудіовізуальних творів як мультиплікаційні фільми «Капітошка» та «Повертайся, Капітошка», які мають авторські права на графічний образ і зображення згаданого персонажу [10].

Порушенням авторських та суміжних прав є також неправомірне трансляція аудіо та візуальних творів без дозволу на це правоволодільців.

Як приклад порушення суміжних прав наведемо рішення господарського суду Рівненської області, відповідно до якого ТОВ «Експансія», має заплатити біля 40000 грн. ТОВ «Маша і Медведь» за неправомірну трансляцію аудіовізуального твору. Порушення прав полягало в тому, що у належному ТОВ «Експансія» гіпермаркеті «ФОЗЗІ» було здійснено публічну демонстрацію фрагментів аудіовізуального твору «Маша і Медведь», а саме декількох серій мультиплікаційного серіалу, майнові права на який належать ТОВ «Маша і Медведь», без дозволу правовласника [11].

Варто зауважити, що подібні порушення відбуваються досить часто і лише в окремих випадках винних осіб притягують до відповідальності.

Отже, до найпоширеніших дій, що порушують майнові права суб'єктів авторського права та суміжних прав слід зарахувати відтворення твору без дозволу правоволодільця, піратство та плагіат (як звичайний, так і шляхом використання об'єкта авторського права як знаку для товарів та послуг).

Список використаних джерел:

1. Штефан О. О. Деяко до питання про порушення у сфері авторського права / О. О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 6. – С. 3-13. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ndiiv.org.ua/ua/library/view-deshcho-do-pyannja-pro-porushennja-u-sferi-avtorskoho-prava.html?action=print>.
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права»; Закон від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
3. Каралкіна Т. В. Види неправомірного використання об'єктів права інтелектуальної власності в Україні / Т. В. Каралкіна // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2012. – № 225. – С. 315-324.
4. Денисова Р. О. Питання реалізації авторських прав в інтернеті / Р.О. Денисова // Юрист України. – 2013. – № 3. – С. 32-36. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/uy_2013_3_7.pdf.
5. Волкова А. М. Сучасний стан захисту прав інтелектуальної власності в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/volkova-a-m-suchasniy-stan-zahistu-prav-intelektualnoyi-vlasnosti-v-ukrayini>.
6. Пічкурова З. В. Подолання проблем охорони програмного забезпечення в контексті європейської інтеграції України: вітчизняні

- реалії та міжнародний досвід / З.В. Пічкурова // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. – 2010. – № 6. – Вип. 2. – Сер.: Економіка, право, політологія, туризм. – С. 42-48.
7. Кетрарь А. А. Правові проблеми захисту авторських та суміжних прав від піратства в мережі Інтернет / А. А. Кетрарь // Часопис цивілістики. – 2013. – №14. – С. 141-145. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chac_2013_14_30.pdf.
 8. Симонян Ю. Ю. Аудіовізуальні твори як об'єкти піратської діяльності / Ю.Ю. Симонян // Часопис цивілістики. – 2013. – № 14. – С. 137-140
 9. Позова Д. Д. Контрафакція чи піратство? / Д. Д. Позова // Часопис цивілістики Національного університету «Одеська юридична академія». – 2012. – № 14. – С. 132-136.
 10. База судових рішень. Солом'янський районний суд. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://solomenskiy-sud.jurportal.org/ua/writ_base/8636643.
 11. Єдиний Державний Реєстр судових рішень. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ НА ТОРГОВЕЛЬНУ МАРКУ

Жук Тетяна Олександрівна

*магістрантка Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

Питання захисту прав на торговельну марку завжди залишається актуальним, оскільки зароблена роками ділова репутація, тісно прив'язана до товарного знаку та має матеріальне вираження. З огляду на це, удосконалення механізму такого захисту права інтелектуальної власності на торговельну марку не залишається поза увагою як науковців, так і юристів-практиків.

Насамперед хотілося б звернути увагу на особливість суб'єктного складу досліджуваних відносин захисту. Власник свідоцтва на знак для товарів та послуг є єдиним правомочним суб'єктом звернення за захистом своїх порушених прав. За згодою власника таким суб'єктом може стати і особа, яка придбала ліцензію. Підтвердженням цих слів є положення ст. 20 закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». У ній йдеться про те, що порушення прав саме